

บทความพิเศษ

ปัญหาทางประวัติศาสตร์
เกี่ยวกับสัมพันธไมตรี
ระหว่างประเทศไทยและจีน

พ่อขุนรามคำแหง เคยเสด็จเยือนประเทศจีน หรือไม่

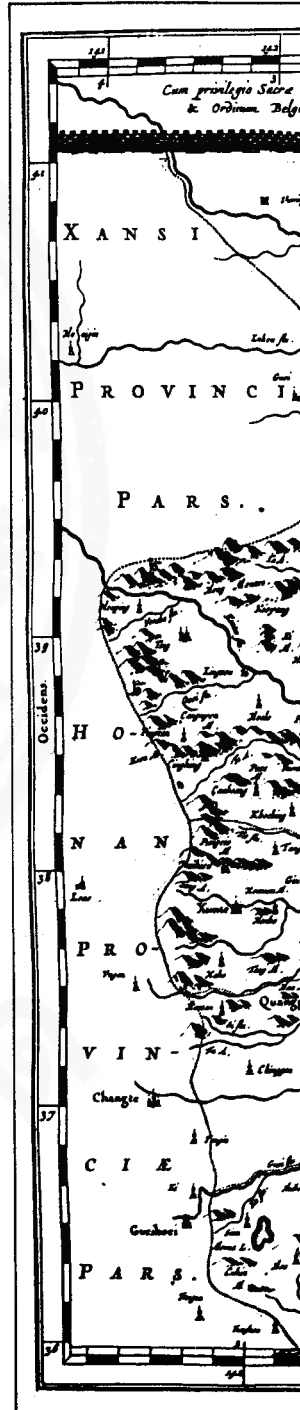
โจวฉีอี้[†]

กองค้นคว้าประวัติศาสตร์ยูนนาน

ในหนังสือประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของไทยจีน มีปัญหาหนึ่งที่นักประวัติศาสตร์ประเทศต่าง ๆ ถกเถียงกันมากที่สุดจนถึงปัจจุบันเห็นจะได้แก่ ปัญหาที่ว่าพ่อขุนรามคำแหงเคยเสด็จเยือนประเทศจีนในสมัยราชวงศ์หยวนหรือไม่

การที่นักประวัติศาสตร์ประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจต่อปัญหานี้มาก ไม่เพียงแต่เพราะว่าเป็นปัญหาสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่จะต้องคอยการพิสูจน์ความจริงเกี่ยวกับสัมพันธไมตรีระหว่างจีนไทยเท่านั้น แต่ยังได้เกี่ยวพันถึงการตีค่าและเข้าใจที่ดีต่อสัมพันธไมตรีของไทยจีนสมัยสุโขทัยและราชวงศ์หยวน(มองโกล)

การถกเถียงถึงปัญหานี้ ถ้าเริ่มจากการกล่าวถึงการเคยเสด็จเยือนประเทศจีน 2 ครั้ง ของพ่อขุนรามคำแหงเมื่อปีค.ศ.1294 และค.ศ.1300 ของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ(นักประวัติศาสตร์ไทย) ซึ่งได้กล่าวไว้เมื่อค.ศ.1914 นับจนถึงบัดนี้เป็นเวลา 60 กว่าปีมาแล้ว เริ่มตั้งแต่ครั้งนั้นได้มีผู้สนับสนุนค่ากล่าวของกรมพระยาดำรงราชานุภาพไม่น้อย แต่หลังจากมีการค้นคว้าอย่างลึกซึ้งแล้ว ได้มีความเห็น

ที่แตกต่างออกไปและคัดค้านเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ บัดนี้ในประเทศไทย ได้มีความเห็นที่ต่างออกไปเป็น 2 ประการ เมื่อปีค.ศ.1978 หม่อมราชวงศ์ศีกฤทธิ์ ปราโมช ได้เคยคัดค้านความเห็นของกรมพระยาดำรงราชานุภาพเกี่ยวกับการเสด็จเยือนประเทศจีนของพ่อขุนรามคำแหง และในหมู่นักประวัติศาสตร์ประเทศต่าง ๆ ก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไปเป็น 2 ประการเช่นกัน แต่ว่าทั้งสองฝ่ายนี้ก็มีส่วนที่ตรงกันอยู่ประการหนึ่งคือ เอกสารสำคัญที่ใช้ในการค้นคว้าล้วนมาจากหนังสือประวัติศาสตร์จีนทั้งสิ้น ซึ่งตามเหตุผลแล้ว นักประวัติศาสตร์จีนควรจะให้ความสนใจในการค้นคว้าอย่างลึกซึ้งซึ่งต่อปัญหานี้ แต่ก็ไม่ใช่ไปตามที่คาดไว้ทั้งสิ้น เดียวนี้พวกเราไม่ทราบว่าจะสามารถทำการค้นคว้าให้ละเอียดและลึกซึ้งกว่าที่เคยมีมาก่อนหรือไม่ ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นสิ่งที่สมควรและสามารถทำได้ เพราะเหตุนี้จึงหวังว่าบทความนี้จะสามารถเป็นการนำทางต่องานค้นคว้าในภายภาคหน้า

การติดต่ออย่างเป็นทางการระหว่างอาณาจักรสุโขทัยกับราชวงศ์หยวนของจีน

อาณาจักรสุโขทัยในประวัติศาสตร์ไทย ก็คือประเทศสยามในประวัติศาสตร์จีน ในอดีตนักประวัติศาสตร์ชาวญี่ปุ่น ดร.ซ็องโกโมโตะ ได้เคยทำการค้นคว้าพิสูจนแล้วว่า อาณาจักรสุโขทัยก็คือประเทศสยามซึ่งบัดนี้ไม่เป็นที่ยสงสัยแล้ว

อาณาจักรสุโขทัยสมัยพ่อขุนรามคำแหงนั้น ได้ตรงกับสมัยกษัตริย์พระองค์แรก(กษัตริย์อู่ปี่ลี) และกษัตริย์เงินจง แห่งราชวงศ์หยวน ดังนั้นการตกปัญหาเกี่ยวกับการเสด็จเยือนประเทศจีนของพ่อขุนรามคำแหงนั้น ย่อมจะต้องค้นคว้าจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่ใกล้เคียงที่สุดกับรัชสมัยของกษัตริย์ทั้งสองพระองค์นี้

ในบรรดาเอกสารทางประวัติศาสตร์ไทยที่ยังหลงเหลืออยู่จนถึงปัจจุบันนี้ ก็ควรจะนับศิลาจารึกว่าเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ไทยที่มีมาก่อนและได้จารึกเกี่ยวกับความเป็นมาตั้งแต่แรกเริ่มในสมัยอาณาจักรสุโขทัย ศิลาจารึกนี้มีทั้งศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง

เมื่อปีค.ศ.1292 และศิลาจารึกในสมัยกษัตริย์องค์อื่น ๆ ของสุโขทัย แต่ว่าศิลาจารึกเหล่านี้ ไม่เคยกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสุโขทัยกับราชวงศ์หยวน และยังไม่มีบันทึกใด ๆ เกี่ยวกับการเสด็จเยือนประเทศจีนของพ่อขุนรามคำแหง นอกจากนี้แล้ว หนังสือประวัติศาสตร์ไทยที่บันทึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สุโขทัยที่ยังหลงเหลืออยู่จนถึงปัจจุบันโดยมากจะถูกเรียบเรียงขึ้นเมื่อต้นค.ศ.1800 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ห่างจากสมัยพ่อขุนรามคำแหงเป็นเวลา 500 ปี แล้ว เพราะฉะนั้นการค้นคว้าความสัมพันธ์ไทยจีนสมัยราชวงศ์หยวนหรือถกปัญหาที่ไม่แน่นอนที่บทความนี้ได้กล่าวถึงนั้นก็จำเป็นต้องค้นคว้าตามหนังสือเอกสารทางประวัติศาสตร์ของจีนในสมัยค.ศ.1200 - 1300 เป็นหลัก

ในบรรดาหนังสือประวัติศาสตร์จีนที่บันทึกเกี่ยวกับประเทศสยาม(อาณาจักรสุโขทัย) เล่มแรกควรจะเป็น"หนานนไห้จ้อ" (หนังสือประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์เกี่ยวกับเมืองกวางตุ้ง) ซึ่งเขียนโดยเจินต้งเจ็งและตี่ก๊วยซุน (สมัยราชวงศ์หยวนระหว่างปีค.ศ.1297 - 1307) และหนังสือ"เจิงละฟงอู่จี้" (หนังสือบันทึกขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศต่าง ๆ ในอินโดจีนซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย) ของโจวตักวัน ต่อจากนั้นก็ยังมีหนังสือ"รัชสมัยของราชวงศ์" และ "หนังสือเอกสารของราชวงศ์หยวน" ซึ่งเรียบเรียงโดยซูเทียนเจี้ยเมื่อปี ค.ศ. 1343 - 1345 ก็มีหนังสือ"ประวัติราชวงศ์ซ่ง" ปีค.ศ.1351 นายวังต้าเอียน ได้เขียนหนังสือภูมิ-ประวัติของประเทศหมู่เกาะต่าง ๆ รอบประเทศจีน" และได้เรียบเรียงหนังสือ"ประวัติราชวงศ์หยวน"ขึ้นระหว่างปีค.ศ.1369-1370 ทั้งหมดนี้ก็ได้กล่าวถึงประเทศสยามทั้งนั้น แต่ในจำนวนนี้มีหนังสือ"ประวัติราชวงศ์หยวน" เล่มนี้ ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ไทยจีนสมัยราชวงศ์หยวนละเอียดกว่าเล่มอื่น และหนังสือประวัติศาสตร์ต่างประเทศโดยมากจะค้นคว้าจากเอกสารจากราชวงศ์หยวน เพราะฉะนั้นหนังสือเล่มนี้จึงนับได้ว่าเป็นเอกสารแรกเริ่มที่พอจะเชื่อถือได้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ

ตามเอกสารทางประวัติศาสตร์ข้างต้น เราได้ทราบไว้ เมื่อปีค.ศ.1282 ราชวงศ์หยวนได้ส่งนายเหอจื่อจื่อ(นายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่

คุมทหารแก้พันคน)และนายหวังผู้เจี่ย(นายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่คุมทหารพันคน)เป็นทูตมาประเทศสยาม ซึ่งนับได้ว่าเป็นความตั้งใจขั้นที่หนึ่งที่พยายามผูกสัมพันธ์ไมตรีระหว่างอาณาจักรสุโขทัยกับราชวงศ์หยวนอย่างเป็นทางการ แต่เนื่องจากราชวงศ์หยวนมีเรื่องขัดแย้งกับประเทศเขมร ฉะนั้นการเดินทางของทูตทั้งสอง เมื่อผ่านประเทศเขมรก็ได้ถูกจับไปหมด และได้ถูกฆาตยในปีต่อมาเป็นจำนวนร้อยกว่าคนจึงเป็นเหตุให้ทูตพิเศษกลุ่มแรกนี้ไปไม่ถึงสุโขทัยอีกสิบปีหลังจากนั้น อาณาจักรสุโขทัยก็ได้ส่งทูตไปยังประเทศจีนเช่นกัน ดังนั้นในฤดูหนาวของปีค.ศ.1292 หนังสือประวัติราชวงศ์หยวนได้กล่าวไว้ว่า “ผู้ว่าเมืองกวางตุ้งได้ส่งคนถือพระราชสาส์นของกษัตริย์สยามไปยังเมืองหลวง ซึ่งแสดงว่าในครั้งนั้นทูตไทยไม่ได้ออกไปเมืองหลวง ไปแค่กวางเจาเท่านั้น”

จนถึงปี 1293 กษัตริย์พระราชวงศ์หยวนได้มีพระราชดำรัสที่จะส่งทูตไปประเทศสยามเป็นครั้งที่ 2 แต่ได้เสด็จสวรรคตเสียก่อนที่จะได้เห็นผลของพระราชดำรัสครั้งที่สองนี้ต่อมากษัตริย์องค์ที่ 2 ของราชวงศ์หยวน(เงินจง) เมื่อขึ้นครองราชย์ไม่นาน ก็มีเหตุการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยจีนขึ้น 2 เรื่องด้วยกัน

เหตุการณ์ครั้งที่หนึ่งก็คือ เมื่อปี 1294 เดือน 6 **กามุติง** แห่งเมืองเพชบุรีได้ส่งทูตมา ครั้งที่ 2 คือ เดือน 7 ปีเดียวกัน ได้มีหนังสือถึงกษัตริย์สยาม “ให้เสด็จเยือนประเทศจีน แต่ถ้ามืดเหตุจำเป็น กษัตริย์มาด้วยพระองค์เองไม่ได้ ก็ขอให้ส่งราชโอรสหรืออนุชา พร้อมด้วยข้าราชการบริพารต่าง ๆ ไป” และครั้งที่สามเมื่อทูตที่ราชวงศ์หยวนส่งไปยังประเทศสยามเพิ่งออกเดินทางไม่นาน ทูตของสุโขทัยก็ได้มาถึงประเทศจีน หนังสือประวัติราชวงศ์หยวนได้บันทึกไว้ว่า “เมื่อกษัตริย์เงินจงขึ้นครองราชย์ปีแรก 1295 ประเทศไทยได้ส่งทูตถือหนังสือมา เพื่อขอให้ประเทศจีนส่งทูตไปยังประเทศไทย ซึ่งทูตท่านนี้คือทูตคนแรกที่ได้ส่งไปถึงห้องพระโรงของราชวงศ์หยวน จนถึงบัดนี้สัมพันธ์ไมตรีระหว่างทั้งสองประเทศได้มีขึ้น แต่กษัตริย์ราชวงศ์หยวนอาจเห็นว่าได้บรรลุจุดประสงค์ที่ประเทศไทยได้ส่งทูตมาคารวะแล้ว ตั้งแต่นั้นมาก็ไม่ได้ส่งทูตไปสุโขทัยอีกเลย แต่

สุโขทัยยังส่งทูตมาประเทศจีน จึงได้รักษาสัมพันธ์ไมตรีอย่างเป็นทางการระหว่างสองประเทศเป็นต้นมา

จากหนังสือเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่ยังเหลืออยู่พอจะบอกได้ว่า ภายในปี 1297 - 1300 เป็นเวลา 4 ปี อาณาจักรสุโขทัยเคยส่งทูตมาประเทศจีน 4 ครั้งคือ

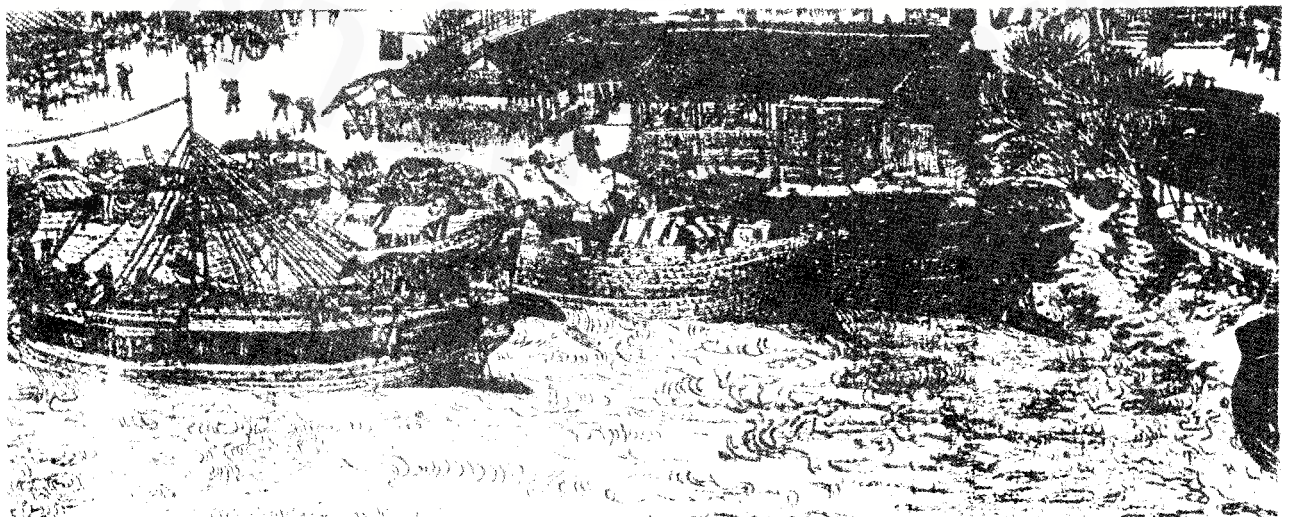
1. หนังสือประวัติพระราชวงศ์หยวนเล่มที่ 19 ได้กล่าวไว้เมื่อปี 1297 เดือน 4 กษัตริย์หยวนได้ประทานเสื้อผ้าสีของต่าง ๆ ให้แก่ทูตของสยาม

2. เมื่อปี 1299 เดือน 1 ทูตของประเทศสยาม มลายูต่าง ๆ ได้นำเครื่องบรรณาการต่าง ๆ มาถวาย ก็ได้ประทานสิงโตให้แก่กษัตริย์สยาม แต่กษัตริย์ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อสมัยพระราชบิดายังครองราชย์อยู่ กษัตริย์หยวนเคยประทานอานม้า ม้าขาวและฉลององค์ที่ทอด้วยไหมทองให้ จึงขอให้ประทานเหมือนเดิม แต่กษัตริย์ราชวงศ์หยวนกลับกันว่า เมื่อประทานสิงโตเหล่านี้แก่กษัตริย์สยามแล้วพวกประเทศอื่นจะไม่พอใจจึงยังคงประทานฉลององค์ไหมทองให้เท่านั้น

3. เมื่อปี 1299 เดือน 5 ประเทศสยาม ได้นำเครื่องบรรณาการมาถวายอีก

4. เมื่อปี 1300 ประเทศชวา สยามได้ส่งทูตประมาณ 22 คนเข้าเฝ้า และได้ประทานเสื้อผ้าต่าง ๆ ให้

จากการเยือนประเทศจีนทั้ง 4 ครั้งนี้จะเห็นได้ว่า ในการเสด็จเยือนเมื่อปี 1299 เดือน 1 ได้กล่าวไว้ว่ากษัตริย์สยามได้ขอให้ประทานม้าขาวจากกษัตริย์จีนนั้น จะหมายถึงพ่อขุนรามคำแหงเสด็จมาเยือนประเทศจีนด้วยพระองค์เองหาได้ไม่ เพราะตามคำจารึกในหนังสือประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึง เมื่อสมัยพระบิดาของกษัตริย์พระองค์นั้น ได้เคยเสด็จเยือนประเทศจีน แต่พระบิดาของพ่อขุนรามคำแหง **พ่อขุนศรีอินทราทิตย์** ไม่เคยมีสัมพันธ์ไมตรีกับจีน ฉะนั้นกษัตริย์ที่มาขอประทานม้าขาวนั้นไม่ควรเป็นพ่อขุนรามคำแหง ควรจะเป็นโอรสของพ่อขุนรามคำแหง(พระเจ้าลิไทย) แต่ตามประวัติศาสตร์ไม่เคยปรากฏว่า**พระเจ้าลิไทย** เคยเสด็จเยือนประเทศจีนเลย เพราะฉะนั้นสรุปแล้วควรที่จะเป็นเพียงพระราชสาส์นของ

กษัตริย์ไทยที่ฝากทูตนำมามากกว่า

จากหลักฐานต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงข้างต้นพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ทั้งสองประเทศได้มีความกระตือรือร้นที่จะสร้างสัมพันธไมตรีให้แน่นแฟ้น และมีการติดต่อกันอยู่อย่างสันติและเป็นมิตร

2. ระหว่างปี 1292 - 1300 ทั้งสองประเทศได้มีการไปมาหาสู่กันมากที่สุด และในหนังสือประวัติศาสตร์ของทั้งสองประเทศในระยะเวลาใกล้เคียงที่สุด

3. จากหนังสือทางประวัติศาสตร์ข้างต้นที่กล่าวถึง ส่วนมากจะเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นไม่เกินปี 1370 และไม่มีหลักฐานใด ๆ จากหนังสือเหล่านั้นที่กล่าวถึงการเสด็จเยือนประเทศจีนด้วยพระองค์เองของพ่อขุนรามคำแหง

หกสิบปีกว่าแห่งปัญหา

เมื่อเอกสารทางประวัติศาสตร์ดั้งเดิมของไทยฉบับทั้งหมด ไม่ได้บันทึกถึงการเสด็จประเทศจีนของพ่อขุนรามคำแหง ดังนั้นเมื่อจะพูดถึงปัญหานี้แล้ว ก็ต้องเริ่มต้นที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

กรมพระยาดำรงราชานุภาพเป็นผู้ที่มีผลงานอันใหญ่หลวงในการค้นคว้าและรวบรวมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย เพื่อวัตถุประสงค์ในการค้นคว้า เคยส่งข้าราชการผู้หนึ่งของหอสมุดวชิรญาณชื่อพระเจนจันฉัตร (สุดใจ ตัดมหากาศ) ไปทำการแปลข้อความจากเอกสารประวัติศาสตร์จีน ที่มีเหตุการณ์เกี่ยวกับประเทศไทย นายสุดใจได้ทำหน้าที่สำเร็จจุลวงเมื่อปี 1909 เขาได้แปลบทความที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับไทยจากหนังสือ 3 เล่ม คือ หนังสือชิงตั้งชั่งทอง (หนังสือประวัติศาสตร์ที่เขียนตามพระราชโองการ) หวังเจาเหวินเสียนทงจ่า (หนังสือค้นคว้าทางประวัติของราชวงศ์) และ หนังสือ (หนังสือประวัติสมัยหมิง) และได้รวบรวมขึ้นเป็นหนังสือเล่มหนึ่ง ชื่อว่า "หนังสือบันทึกเกี่ยวกับสยามจากหนังสือประวัติศาสตร์จีน" งานชิ้นนี้มีความหมายต่อประวัติศาสตร์ไทยมาก นักประวัติศาสตร์ไทยครั้งแรก ๆ ได้อาศัยหนังสือแปลเล่มนี้เข้าไปจนถึงบันทึกต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับในหนังสือประวัติศาสตร์จีน และจากหนังสือ 3 เล่ม ที่คัดแปลมานั้น มีเพียงเล่มเดียวที่มีข้อความกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยจีนคือหนังสือ "หนังสือประวัติศาสตร์ฉบับที่มีพระราชโองการ ให้เขียนขึ้น" ซึ่งหนังสือเล่มนี้ได้เขียนเสร็จเรียบร้อยเมื่อปี 1785 และบทความในหนังสือเล่มนี้ก็ได้คัดลอกมาจากหนังสือ "ประวัติราชวงศ์หยวนและหนังสือชิงตั้งชั่งทอง" ได้เขียนไว้ว่า เมื่อเดือน 7 ปี 1294 ได้มีพระราชสาส์นถึงกษัตริย์สยามให้มาคารวะ หรือถ้าไม่สามารถมาได้ด้วยพระองค์เอง ก็ควรจะส่งพระราชวงศ์หรือข้าราชการมาแทน หนังสือแปลของนายสุดใจได้แปลว่ากษัตริย์สยามกำนึ่ง

中泰关系史上的一个疑案

——关于素可泰国王坤兰甘亨是否访问过中国的问题

邹启宇

在一部两千多年的中泰关系史中，迄今为止各国学者争论得最多的问题，恐怕要数素可泰国王坤兰甘亨是否访问过中国元朝一事。

各国学者所以重视这个问题，不仅因为它是中泰关系史上一个有待澄清的重要的史实问题，而且也因为它关系到对素可泰时期的泰国史和元一代中泰关系的认识和评价。

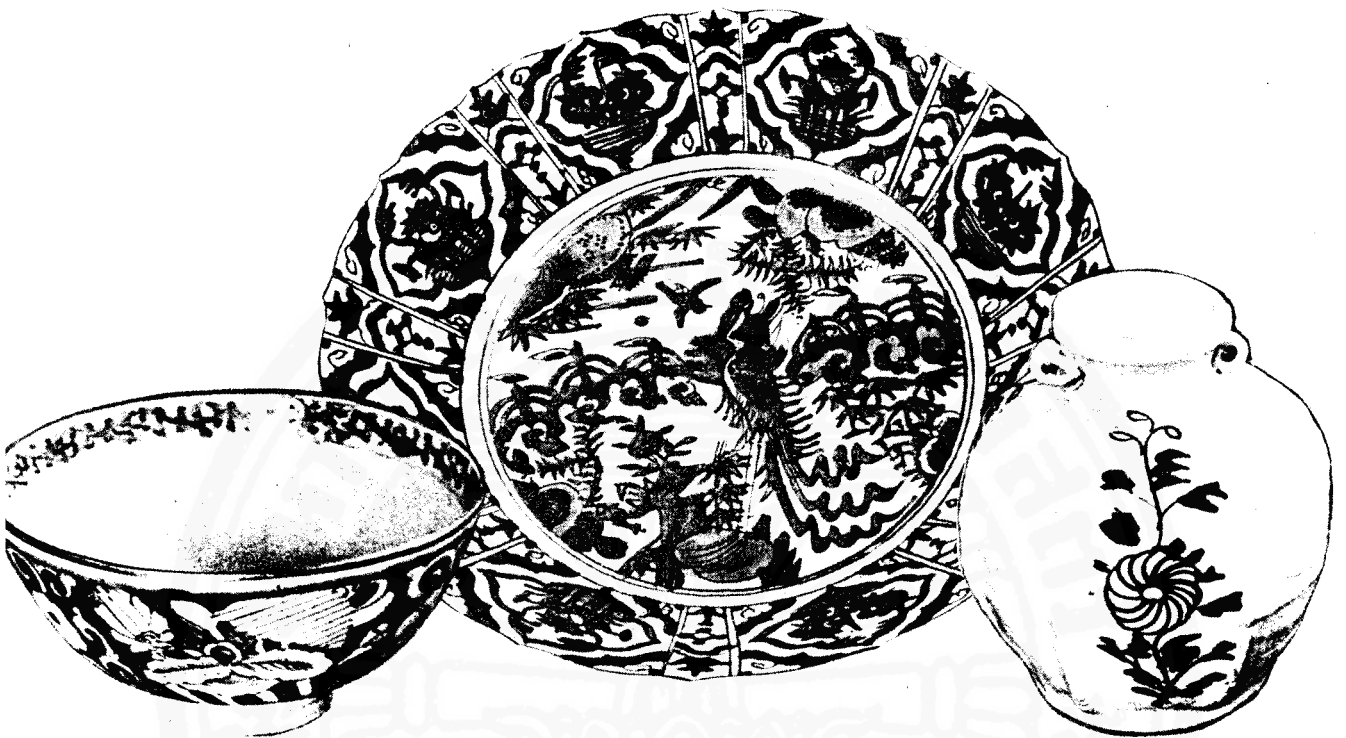
这场争论，如果从一九一四年泰国著名历史学家开隆·拉查奴亲王第一次提出坤兰甘亨曾经在一二九四年和一二〇〇年两度访问过中国算起，到现在已有六十余年。从那时开始，拥护开隆之说者固然不少，但随着研究的深入，怀疑和否定的意见也日益增多。现在，泰国存在着两种不同的意见。一九七八年克立·巴莫亲王还区对开隆的“访华说”。在其他国家的学者中，也是两种意见。不过，对立的双方也有共同之处。这就是彼此依据的史料均主要来自中国史籍。照理说，我们中国的历史学者对这一问题的探讨应当是最活跃、最深入的，然而过去的情况并非完全如此。现在，我们能否争取在已有的基础上前进一步呢？我想，这既是应该的，而且是能够办到的。为此，本文希望做一点铺路的工作。

素可泰国与中国元朝之间的官方交往

泰国历史上的素可泰国（泰语读作“阿那拉素可泰”），就是中国史籍所说的暹国。过去，日本学者佐佐木正治博士为了证明素可泰国即暹国，在沒有引用陈大昌、吕桂孙《附海志》的情况下，曾经花过一番功夫。现在，这一点已经是毫无疑问了。

① 杉本真祐郎，《关于暹罗的地位问题》，一九五五年三月发表于《广东大学文学部论丛》第七号，后收入《东南亚史研究》第一集，第五二七至五七八页，东京财团图书馆一九六

ได้มาคารวะ และกษัตริย์เงินจางแห่งราชวงศ์หยวนได้มีพระราชโองการตอกษัตริย์ไทยว่า ถ้าอยากจะเป็นมิตรสนิทที่ดีแล้ว ควรจะส่งราชโอรสหรือข้าราชการบริพารมาเป็นตัวประกันอยู่ในประเทศจีน และในหนังสือเล่มเดียวกันได้กล่าวว่า เมื่อเดือน 6 ปี 1300 “ประเทศชวา ไทยต่าง ๆ 22 ประเทศได้มาคารวะ” แต่กลับถูกแปลว่า “กษัตริย์สยามได้มาคารวะ” ดังนั้นกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่ออ่านถึงข้อความที่แปลผิด 2 ตอนนั้นก็รู้สึกประหลาดใจมาก และได้เขียนไว้เมื่อปี 1914 ว่า “เมื่อก่อน พวกเราได้อ่านพบว่าพระร่วงได้เสด็จยังประเทศจีนและได้นำชาวจีนมาประดิษฐานด้วยขามสังคโลกจากหนังสือ ‘ราชสมัยทางภาคเหนือ’ แล้วแม้ว่าจะมีเครื่องถ้วยขามสังคโลกจริง และแม้ว่าจะมีคนจีนมาประดิษฐานด้วยขามเหล่านั้นขึ้นที่เมืองสังคโลกและสุโขทัย จริงแล้ว แต่เกี่ยวกับคำเล่าลือว่าพระร่วงเคยเสด็จประเทศจีนนั้น แม้จะมีคนเชื่อถือก็ตาม แต่ข้าพเจ้ากลับไม่เชื่อถือเลย หากต่อมาได้อ่านพบจากหนังสือประวัติศาสตร์จีนว่า เมื่อ พ.ศ. 1837 (ค.ศ. 1294) กษัตริย์สยามเคยเสด็จไปยังท้องพระโรงของกษัตริย์จีน ข้าพเจ้าจึงได้เชื่อเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้ด้วยความประหลาดใจ คงจะประมาณปี พ.ศ. 1838 พ่อขุนรามคำแหงเคยเสด็จไปประเทศจีนจริง และได้นำเอาช่างจีนมาทำเครื่องถ้วยขามสังคโลก” ท่านได้พูดต่อไปว่า “ตามบันทึกของประวัติศาสตร์จีน กษัตริย์สยามเคยไปประเทศจีน 2 ครั้ง คือเมื่อปีพ.ศ. 1838 ครั้งหนึ่งและปีพ.ศ. 1843 อีกครั้งหนึ่ง และสิ่งที่น่าค้นคว้าก็คือ

การเสด็จจีนทั้งสองครั้งนี้ พ่อขุนรามคำแหงเป็นผู้เสด็จเยือนด้วยพระองค์เองหรือ หรือว่าครั้งหลังนี้เป็นกษัตริย์พระองค์อื่นเสด็จ ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาที่สำคัญมาก แต่ตามประวัติต่าง ๆ ไม่มีบันทึกถึงปีเสด็จสวรรคตของพ่อขุนรามคำแหงไว้แต่อย่างไร”

จากหนังสือประวัติศาสตร์กษัตริย์ไทยที่ท่านเขียนเมื่อปี 1914 มีข้อความอยู่ 2 ข้อความคือ “เมื่อปีพ.ศ. 1837 หนังสือประวัติศาสตร์จีนได้บันทึกไว้ว่า กษัตริย์สยาม กำมู่ติง ได้เสด็จเยือนประเทศจีน และปี 1843 ได้บันทึกไว้ว่ากษัตริย์สยามได้เสด็จเยือนประเทศจีนอีกครั้งหนึ่ง”

เมื่อปี 1917 กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้เขียนคำอธิบายให้กับหนังสือ “บันทึกเกี่ยวกับสยามจากหนังสือประวัติศาสตร์จีน” มีข้อความตอนหนึ่งว่า “ยังไม่เข้าใจว่า ทำไมประเทศจีนจึงเรียกกษัตริย์สยามว่า กำมู่ติง แต่ในปีพ.ศ. ที่กล่าวถึงนั้นตรงกับรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหง” และ “กำมู่ติง ได้เสด็จเยือนประเทศจีน 2 ครั้งได้นำเอาช่างทำถ้วยชามสังคโลกกลับมาด้วย”

หนังสือประวัติศาสตร์ที่เขียนโดยกรมพระยาดำรงราชานุภาพเล่มที่กล่าวข้างต้นนั้น ได้เขียนเป็นภาษาไทยเพราะฉะนั้นชาวต่างประเทศจึงอ่านพบไม่มากนัก จนกระทั่งเมื่อปีค.ศ. 1926 ได้มีนักเขียนชาวอังกฤษชื่อว่า นายวูด (W.A.R. WOOD) เขียนหนังสือชื่อ “ประวัติศาสตร์ไทย” (HISTORY OF SIAM : 1926) เป็นภาษาอังกฤษ

มีชายที่เฉลิมฉิมเมื่อปี 1959 เหตุการณ์เกี่ยวกับการเสด็จเยือนประเทศจีนของพ่อขุนรามคำแหงจึงได้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในหมู่ผู้อ่านชาวต่างประเทศ นายวูดผู้นี้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยไม่มากนักซึ่งจะเห็นได้จากที่เขาพูดเองว่า “เป็นเพราะการค้นคว้าของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ จึงทำให้ข้าพเจ้าสามารถเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ขึ้น” หากแต่นานายวูดผู้นี้ไม่ได้เขียนขึ้นตามกรมพระยาดำรงราชานุภาพทุกวรรคตอน บางตอนได้ใช้ความนึกคิดหรือคาดคะเนเอาเองบรรยายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ฉะนั้นจึงทำให้เหตุการณ์ที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพเข้าใจผิด ยิ่งกลายเป็นเรื่องราวขึ้น นายวูดได้เขียนไว้ว่า “ค.ศ. 1282 ราชวงศ์จีนได้ส่งตัวแทนชื่อ “เยอจือจือ มาเข้าเฝ้ากษัตริย์ไทย เพื่อทำการหารือเกี่ยวกับสนธิสัญญาทางสัมพันธไมตรีระหว่างไทยจีน ปีค.ศ. 1294 พ่อขุนรามคำแหงได้เสด็จเยือนหยวนชื่อจู่(กษัตริย์จีนพระองค์แรกแห่งราชวงศ์หยวน) ด้วยพระองค์เอง แต่เป็นที่น่าเสียดายที่พระองค์ไม่ได้เขียนบันทึกเกี่ยวกับการเดินทางครั้งนี้ไว้ จักได้เป็นหลักฐานที่ตัดสินใจได้แน่นอน แต่การเสด็จเยือนครั้งนี้ เป็นที่พอพระทัยของพระองค์ ดังนั้นเมื่อปีค.ศ.1300 พระองค์ก็ได้เสด็จจีนอีกครั้งหนึ่ง ในการเสด็จเยือนจีนเป็นครั้งที่ 2 นี้ พระองค์ได้นำช่างทำเครื่องปั้นดินเผาจำนวนหนึ่งกลับมาด้วย เพื่อประดิษฐ์ถ้วยชามสังคโลกที่มีชื่อเสียงเหล่านั้น ผลผลิตเหล่านี้ก็กลายเป็นที่นิยมและต้องการของนักสะสมของเก่า

แต่การเสด็จเยือนจีนครั้งที่ 2 นี้พ่อขุนรามคำแหงไม่ได้เข้าเฝ้า หยวนซื่อจู่ เพราะกษัตริย์หยวนซื่อจู่ ได้เสด็จสวรรคตตั้งแต่ปี 1295”

เนื่องจากหนังสือที่เขียนโดยกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้แพร่หลายในประเทศไทย ส่วนหนังสือของนายวิทูรย์ได้แพร่หลายในต่างประเทศ และนักวิชาการของต่างประเทศซึ่งไม่ได้ทำการค้นคว้าโดยละเอียด ทำให้ความเข้าใจผิดอันนี้เล่าลือเชื่อถือกันต่อ ๆ มาจนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าพ่อขุนรามคำแหงเคยเสด็จเยือนประเทศจีนจริง

เมื่อปีค.ศ. 1946 ลีหวนเจียว ได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ “การค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติไทยจีน” โดยได้ใช้หนังสือ “ประวัติศาสตร์หยวน” “ซ่งทงจื้อ” และ “บันทึกเกี่ยวกับสยามจากหนังสือประวัติศาสตร์จีน” ซึ่งเขียนโดยนายสุดใจ อาศัยหนังสือสามเล่มนี้มีภาพประกอบการเขียน และได้เน้นถึงปัญหาที่ว่า เป็นเพราะข้อผิดพลาดในหนังสือแปลของนายสุดใจ

ซึ่งแม้แต่หนังสือเอนไซโคพีเดียของญี่ปุ่นและอังกฤษก็ได้บันทึกเหตุการณ์ที่ผิดพลาดไว้เพราะได้ใช้หนังสือของกรมพระยาดำรงฯ และของนายวิทูรย์ เป็นหนังสือประกอบการเขียน

“หนังสือเปียฟงจี้เหนียน” (พงศาวดารเหนือ) ซึ่งเรียบเรียงตามพระราชโองการของกษัตริย์ไทยเมื่อปี 1807 ก่อนที่จะเริ่มลงมือเขียนนั้น เขาได้รวบรวมข้อมูลไว้จำนวนหนึ่งและเห็นว่าข้อมูลเหล่านี้

โดยมากจะกล่าวถึงเรื่องราวสมัยก่อนสร้างราชวงศ์กรุงศรีอยุธยา นอกจากนี้แล้วยังได้บันทึกนิทาน เล่าลือจากปากคำของผู้มีอายุทางภาคเหนือของไทย กรมพระยาดำรงฯ ได้ชี้ไว้ว่าเกี่ยวกับการจัดการกับข้อมูลเหล่านั้นของนายวิเชียร พิชัย ได้เรียบเรียงจัดลำดับตามที่เขาเห็นว่าเหมาะสม ซึ่งผลได้ปรากฏออกมาว่า หนังสือ “พงศาวดารเหนือ” เป็นเพียงหนังสือที่รวบรวมเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ เท่านั้นเอง ในบางครั้งปรากฏว่าเรื่องเดียวกันได้เขียนขึ้นซ้ำถึง 2 ครั้ง ดังนั้นเกี่ยวกับปีพ.ศ. ต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้จึงไม่น่าเป็นที่เชื่อถือนักและถ้าหากมีใครจะทำการค้นคว้าตรวจตราปีพ.ศ. แล้วคงจะพบข้อบกพร่องอยู่มากมาย

หนังสือเล่มนี้ได้เขียนเสร็จในปีที่หลังจากสมัยพ่อขุนรามคำแหงมาประมาณ 500 กว่าปีแล้ว และมีเรื่องหนึ่งในหนังสือเล่มนี้กล่าวว่า “เพื่อที่จะได้ประเทศจีนมาเป็นเมืองขึ้น พระร่วงและพระอนุชาภายใต้การช่วยเหลือของเทพเจ้าแห่งทะเล เทพเจ้าแห่งลม และเทพเจ้าแห่งพิภพ ได้แล่นเรือมายังประเทศจีน ประชาชนชาวจีนตระหนกตกใจมากเมื่อได้พบเห็น และแน่แท้กษัตริย์จีนยังเชื่อว่าเป็นคำพยากรณ์ของพระพุทธเจ้าที่ได้ปรากฏเป็นจริงขึ้น จึงได้รับส่งทหาร ไปอารักขาทั้ง 2 พระองค์เข้ามาในพระราชวังและได้ยกพระราชธิดาให้เป็นมเหสี พระร่วงก็ได้พาเจ้าหญิงและข้าราชการไพร่ชาวจีนประมาณ 500 คนแล่นเรือกลับคืนสู่ประเทศ ถึงพระราชวังด้วยความสะอึกสั่นภายใต้การช่วย

เหลือคุ้มครองของปวงเทพดาทั้งหลาย และชาวจีนก็ได้ทำด้วยขาม
สังคโลกเป็นการเริ่มกิจการทำเครื่องถ้วยขามสังคโลกของหลวงตั้งแต่
บัดนั้นเป็นต้นไป

ยังมีหนังสืออีกเล่มหนึ่งที่ชื่อ “จุลยุทธการวงศ์” ซึ่งเขียนเป็น
ภาษาบาลีโดย พระวันรัตน์ ในสมัยรัชกาลที่ 1 (ระหว่างปี 1782-1809)
ซึ่งก็เป็นระยะเวลาที่ใกล้เคียงกับหนังสือ “พงศาวดารเหนือ” คือห่าง
จากสมัยพอขุนรามคำแหงประมาณ 500 ปี ครั้งแรกของหนังสือเล่ม
นี้ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยาและมีเรื่องหนึ่งกล่าว
ไว้ว่า มีอยู่วันหนึ่งพระร่วงได้นำข้าราชการบริพาร 7 คนนั่งเรือเล็กไปยัง
ประเทศหนึ่งซึ่งก็หมายถึงประเทศจีน และขณะเดียวกันโหรของ
กษัตริย์จีนได้ทำนายไว้ว่า ในระยะเวลาอันใกล้นี้จะมีศัตรูมาแย่ง
ชิงบ้านเมือง กษัตริย์จีนจึงได้มีราชโองการให้ทหารรักษาบ้านเมือง
อย่างเคร่งครัด แต่เมื่อพระร่วงเสด็จเข้าสู่พระราชวังพวกทหารจีน
ก็ตกใจหนีหายไปหมด พระร่วงได้เสด็จประทับตรงหน้าพระที่นั่ง
ของกษัตริย์จีน กษัตริย์จีนตกพระทัยเป็นอันมาก ได้รับแสดงความ
เคารพต่อพระร่วง ซึ่งพระร่วงทรงห้ามไว้และแสดงพระองค์ว่าไม่ได้
เสด็จมาเพื่อแย่งชิงราชสมบัติ แต่หากมาเพื่อขอให้ประเทศจีนส่ง
ช่างทำเครื่องถ้วยขามไปยังกรุงสุโขทัย เมื่อกษัตริย์จีนได้ทอดพระเนตร
เห็นความสง่างามของพระร่วงจึงได้ยกเจ้าหญิงให้ได้เป็นมเหสี
หลังจากนั้นพระร่วงได้พาเจ้าหญิงและช่างชาวจีนนำนวน 500 คน
ลงเรือ 33 ลำซึ่งกษัตริย์จีนประทานให้กลับคืนสู่สุโขทัย”

จะเห็นว่าหนังสือ พงศาวดารเหนือ และ จุลยุทธการวงศ์
ทั้ง 2 เล่ม ซึ่งได้เขียนขึ้นเมื่อต้นศตวรรษที่ 19 นั้นนั้นไม่อาจนับได้ว่า
เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบันทึกเหตุการณ์
ในศตวรรษที่ 13 แห่งรัชสมัยของพอขุนรามคำแหงได้ และเรื่องราว
ข้างต้นที่หนังสือทั้งสองเล่มกล่าวถึงนั้นแม้ว่าเนื้อความจะใกล้เคียง
กันและสิ่งสำคัญที่ไม่แตกต่างกันคือ ไม่ได้บอกถึงว่าเหตุการณ์นั้นได้
เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ไตและพระร่วง ซึ่งเป็นศัพท์ที่ใช้เรียกกษัตริย์ทุก
พระองค์ในสมัยสุโขทัย ซึ่งแปลว่า “กษัตริย์ผู้ทรงเกียรติ” นั้น ศาส
ตราจารย์รอง ศยามานนท์ ซึ่งเ็นอาจารย์สอนประวัติศาสตร์ในจุฬาล
งกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวไว้ว่า “ความจริงแล้วคำว่า พระร่วงนี้
ใช้สำหรับเรียกกษัตริย์สมัยสุโขทัยทุกพระองค์ ฉะนั้นรัชสมัยสุโขทัย
ก็เรียกว่ารัชสมัยพระร่วงเหมือนกัน “ดังนั้นพระร่วงในหนังสือทั้ง
สองเล่มนี้ จึงไม่ทราบว่าเป็นพระองค์ไหนด้วยเช่นกัน ดังนั้นแม้ว่าจะ
มีเหตุการณ์ที่กล่าวถึงในหนังสือทั้ง 2 เล่มก็ตาม แต่ไม่สามารถเป็น
การพิสูจน์ได้ว่า พอขุนรามคำแหงเคยเสด็จเยือนประเทศจีน เพราะ
ไม่มีนักประวัติศาสตร์ที่ตีผู้โดยยอมรับเรื่องราวที่ไม่ได้บ่งชัดถึงกาลเวลา
ที่แน่นอนและเต็มไปด้วยเทพนิยายเช่นนี้ได้ว่าเป็นความจริง ฉะนั้น

พวกเราที่สามารถเข้าใจถึงความรู้สึกของกรมพระยาดำรงฯที่ไม่ยอม
เชื่อว่าพอขุนรามคำแหงเคยเสด็จเยือนประเทศจีน จนกระทั่งได้พบ
ในหนังสือ “การบันทึกเกี่ยวกับสยามจากหนังสือประวัติศาสตร์จีน”
แล้วจึงได้ยอมเชื่อ

เมื่อปี 1969 รองศาสตราจารย์ทางประวัติศาสตร์นาย E.
THADEUS FLOOD ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในสหรัฐได้เขียน
เกี่ยวกับ “ความสัมพันธ์ระหว่างสุโขทัยและราชวงศ์หยวน” ไว้บทหนึ่ง
ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์ที่ค้นคว้าและพิสูจน์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์
ของประเทศทั้งสอง ได้ปฏิเสธคำกล่าวที่ว่า พอขุนรามคำแหง
เคยเสด็จเยือนประเทศจีนและได้รับความสนใจจากผู้อ่านมากมาย
แต่ว่าเขาได้โทษสาเหตุแห่งความผิดพลาดทั้งหมดไว้กับนายสุดใจ
ผู้เขียนหนังสือ “บันทึกเกี่ยวกับสยามจากหนังสือประวัติศาสตร์จีน”
เล่มนี้รู้สึกว่าจะไม่เป็นการยุติธรรมนัก เพราะเมื่อไม่นานมานี้ ศาสตรา
จารย์จร สุพานิช แห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ(ซึ่งเพิ่งเสียชีวิต)
เคยพูดว่าเคยได้อ่านบทความเดิมของนายสุดใจ ที่แปลไว้ถูกต้อง
แต่ไม่ทราบว่ามีผู้ใดได้ใช้ดินสอสีแดงขีดข้อความบางตอนที่แปล
ออก จึงทำให้หนังสือแปลที่พิมพ์ออกมาแล้วนั้น เกิดข้อผิดพลาดทำให้
ผู้อ่านเข้าใจผิด เขายังกล่าวว่า ตามประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ไม่เคยกล่าว
ไว้ว่าพอขุนรามคำแหงเคยเสด็จไปประเทศจีน

เมื่อปี 1971 ศาสตราจารย์วาทะกิจโดกุ แห่งมหาวิทยาลัย
สตรีโอเจย์ในมิชิแกน ได้ออกหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ “ประวัติศาสตร์โลก”
มีบทหนึ่งกล่าวถึงหนังสือประวัติศาสตร์ไทยที่เขียนโดย ศาสตราจารย์
รองศยามานนท์ ได้ปฏิเสธข้อกล่าวที่ว่า พอขุนรามคำแหงเคยเสด็จ
เยือนประเทศจีน

แม้แต่เมื่อปี 1978 ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ก็ได้เขียนไว้ว่า
“พวกเราไม่รู้แน่ชัดแล้วว่าพอขุนรามคำแหงไปเคยเสด็จเยือนประเทศ
จีน ตามที่เราเคยเชื่อกันมา” “โปรดอย่าลืมนะพอขุนรามคำแหงไม่เคย
เสด็จไปประเทศจีน” แม้จะมีได้กล่าวถึงเหตุผลอันเป็นข้อพิสูจน์ใด ๆ
ก็ตาม

อย่างไรก็ตามความเห็นที่ว่า พอขุนรามคำแหงเคยเสด็จไป
ประเทศจีนก็ยังคงมีผู้สนับสนุนอยู่ เช่นเมื่อปี 1975 นายลิขิต ชุนตะกุล
ได้พิมพ์หนังสือ “ประวัติการสัมพันธ์ระหว่างชาติไทยกับชาติจีน”
ออกจำหน่ายอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งหนังสือของเขายังก้าวไว้ว่า พอขุนราม
คำแหงทรงมีพระปรีชาสามารถทางสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ
มาก และเคยเสด็จไปยังประเทศจีน 2 ครั้ง เสด็จเยือนครั้งแรก
เมื่อปี 1294 สมัยกษัตริย์พระองค์แรกแห่งราชวงศ์หยวน ครั้งที่ 2
เมื่อปี 1300 สมัยกษัตริย์ เจินจง (โอรสแห่งกษัตริย์องค์แรก) และ
หนังสือพิมพ์ประชาชนแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อปี 1975
ก็เคยลงบทความบทหนึ่งซึ่งยังคงกล่าวถึงการเสด็จเยือนประเทศจีน

ของพ่อขุนรามคำแหง บทความเหล่านี้ได้เขียนตามที่ได้เล่าสืบกันมา ไม่ได้ยกเหตุผลใด ๆ มาทำการพิสูจน์ทั้งสิ้น และคำกล่าวหาเก่า ๆ เหล่านี้ก็ได้พิสูจน์แล้วว่าไม่เป็นความจริง ดังที่ข้าพเจ้าได้ยกหลักฐานต่าง ๆ มาพิสูจน์แล้วว่า พ่อขุนรามคำแหงไม่เคยเสด็จไปประเทศจีน

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศสมัยพ่อขุนรามคำแหง

พ่อขุนรามคำแหงได้ขึ้นครองราชย์ตั้งแต่ปี ค.ศ. อะไร ถึงปี ค.ศ.อะไร? เมื่อปีค.ศ. 1952 ได้ค้นพบศิลาจารึกที่วัดมหาธาตุเมืองสุโขทัย ในศิลาจารึกได้กล่าวถึงคำปฏิญาณตนของราชวงศ์สุโขทัย เมื่อปีค.ศ. 1292 ซึ่งภายใต้การค้นคว้าของนักประวัติศาสตร์ไทย เห็นว่าควรจะมีเพิ่มกษัตริย์อีกพระองค์หนึ่งเข้าในราชวงศ์สุโขทัยต่อจากพ่อขุนรามคำแหงซึ่งหมายความว่าพ่อขุนรามคำแหงได้ครองราชย์จนถึงปี ค.ศ.1298 ซึ่งพวกเราได้นำเอาข้อสรุปมาเปรียบเทียบกับข้อมูลประวัติศาสตร์หยวนแล้วได้เห็นข้อมูลที่ตรงกันอย่างคาดไม่ถึงหนังสือ 2 เล่มนี้คือ หนังสือประวัติศาสตร์หยวนได้กล่าวไว้ว่า “เมื่อปีค.ศ. 1299 กษัตริย์สยามได้ยื่นหนังสือต่อกษัตริย์หยวนว่า เมื่อสมัยที่พระราชบิดาของพระองค์ครองราชย์อยู่นั้น กษัตริย์จีนได้พระราชทานอานม้า ม้าขาวและฉลององค์ที่ทอด้วยไหมทอง ฉะนั้นครั้งนี้ก็อยากขอให้ประทานให้เหมือนกัน ซึ่งจากความข้อนี้นี้จะเห็นได้ว่าก่อนปีค.ศ. 1299 อาณาจักรสุโขทัยได้เกิดการเปลี่ยนรัชสมัยระหว่างกษัตริย์สองพระองค์ คือระหว่างพ่อขุนรามคำแหงและพ่อขุนลือไทย นอกจากนี้แล้วตามที่เคยกล่าวมาแล้วว่า ก่อนปีค.ศ. 1292 อาณาจักรสุโขทัยและราชวงศ์หยวนยังไม่เคยมีการติดต่อกันอย่างเป็นทางการใด ๆ ดังนั้นการที่เราจะทำการค้นคว้าเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับต่างประเทศสมัยพ่อขุนรามคำแหง หรือพ่อขุนรามคำแหงเคยเสด็จเยือนประเทศจีนหรือไม่นั้น ก็ควรจะกำหนดไว้ระหว่างปี ค.ศ. 1292-1298

เมื่อพูดถึงเวลาที่ต้องใช้ไป, ในการเดินทางจากสุโขทัยไปยังเมืองหลวงของจีน (ปักกิ่ง) สมัยนั้นการคมนาคมระหว่างสองประเทศมีเพียงทางน้ำทางเดียว ตามคำบอกเล่าของนายอุบลวง (ซึ่งเป็นครูสอนภาษาไทยที่ราชวงศ์หมิงได้เชิญมาสอนเมื่อปี 1577) ได้กล่าวไว้ว่า “จากเมืองกวางตุ้งนั่งเรือ ถ้าลมดีเดินทางโดยสะดวกปราศจากอุปสรรคแล้วจะใช้เวลาถึง 40 วัน ถึงจะถึงประเทศไทย (สมัยอยุธยา) “หากจะนำสิ่งของจากประเทศไทยมาขายแล้วจะต้องคอยถึงเดือนพฤษภาคมและมิถุนายน จึงจะมีลมได้ช่วยในการเดินเรือ หรือไม่ก็คอยจนถึงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์จึงจะมีลมเหนือช่วยเมื่อเลยเดือนดังกล่าวไปแล้วจะไม่กล้าแล่นเรือเลย” จุดสำคัญในข้อ

ความที่กล่าวมานี้คือ เพื่อหลีกเลี่ยงลมได้ฝนที่มักเกิดขึ้นมาในฤดูร้อนและฤดูใบไม้ร่วง ฉะนั้นความสามารถการเดินเรือสมัยหยวน (ตรงกับสมัยสุโขทัย) ถ้าไม่ด้อยกว่าหมิงแล้ว(ตรงกับสมัยอยุธยา)ก็คงจะมีความสามารถที่เท่าเทียมกันดังนั้นถ้าเริ่มเดินทางออกจากประเทศไทยระหว่างเดือนเมษายนกับเดือนพฤษภาคมแล้วก็คงจะถึงเมืองกวางตุ้งประมาณเดือนมิถุนายน และประมาณเดือนสิงหาคมจะถึงเมืองปักกิ่ง ถ้าสามารถทำตามแผนการณ์ที่คาดไว้อย่างกระชั้นชิดนี้แล้วก็สามารถเดินทางกลับทันลมเหนือซึ่งจะมีขึ้นในต้นปีหน้า

ถ้าจะอธิบายให้ชัดแจ้งอีกก็คือ ในสมัยก่อนการเดินทางระหว่างไทยจีนสักครั้งหนึ่งนั้น จะต้องใช้เวลาอย่างน้อยเกือบปี ปัญหาก็คือว่าในระหว่างปี 1292-1298 กษัตริย์สุโขทัยมีความจำเป็นอย่างไรหรือไม่ที่จะให้เวลามากมายอย่างนั้นออกจากประเทศของพระองค์ เพียงเพื่อที่จะไปเยือนประเทศอีกประเทศหนึ่งที่ยังไม่เป็นที่รู้จักด้วยพระองค์เอง เพราะในสมัยสุโขทัยนั้น ได้มีสงครามกับประเทศใกล้เคียงติดพันอยู่เสมอ และอีกประการหนึ่งความสัมพันธ์ระหว่างไทยจีนเพิ่งจะเริ่มมีขึ้นเท่านั้น หรืออาจมีผู้กล่าวว่าเมื่อปี 1294 กษัตริย์เงินจาง เคยมีราชโองการให้กษัตริย์สยาม กำนูนตัง เข้าเฝ้า แม้ว่าไทยเพิ่งจะเริ่มมีสัมพันธ์ไมตรีกับจีนก็ตาม เมื่อกษัตริย์ราชวงศ์หยวนขอร้องให้เข้าเฝ้า กษัตริย์สุโขทัยก็ย่อมจะเสด็จเยือนจีนระหว่างปี 1292-1298 แต่ราชโองการนี้เป็นเพียงความปรารถนาของกษัตริย์เงินจางเท่านั้น เพราะพระองค์ได้กล่าวต่อไปว่า “ถ้ามีเหตุจำเป็นมาไม่ได้ก็ให้ส่งพระราชโอรส พระราชวงศ์และเสนาบดีติดตามมา” จะเห็นได้ว่าพระองค์หมายถึงผู้ใดมาเยือนก็ได้และอีกประการหนึ่งก่อนปี 1295 สุโขทัยยังไม่มีความสัมพันธ์ไมตรีกับราชวงศ์หยวน ดังนั้นถ้ากษัตริย์ไทยจะเสด็จเยือนจีนแล้ว ต้องเป็นหลังปี 1295 ซึ่งพ่อขุนรามคำแหงทรงพระชนม์มามากแล้ว และภาวะบ้านเมืองมีข้าศึกติดพันอย่างนี้ การเป็นกษัตริย์ของประเทศของพระองค์ย่อมไม่มีเหตุผลหรือความจำเป็นใด ๆ ที่จะทรงละทิ้งบ้านเมือง โดยใช้เวลานั่งปีในการแล่นเรือ ไปเยือนประเทศที่เพิ่งจะมีสัมพันธ์ไมตรีด้วยพระองค์เอง จึงเป็นเครื่องแสดงว่าตามบันทึกประวัติศาสตร์ไทยจีนที่ว่าพ่อขุนรามคำแหงไม่เคยเสด็จเยือนประเทศจีนนั้นตรงกับความเป็นจริง ●

ผู้เขียน : นายโจวฉีฉี เกิดเมื่อปี 1937 ขณะนี้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยพนักงานค้นคว้าแห่งกองค้นคว้าประวัติศาสตร์มณฑลยูนนาน

ผู้แปล : สุภาพ เอื้ออนันต์

(โดยความอนุเคราะห์ของสถาบันไทยคดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

ผู้เรียบเรียง : สมปอง ดวงใส

ชื่อของบุคคลหรือสถานที่ได้แปลตามการออกเสียงในภาษาจีน ซึ่งอาจผิดพลาดไปจากชื่อจริงก็ได้

ผู้แปล